

PM

Avdelning
Utvärderingsavdelningen

Handläggare
Anna-Karin Malla
+46 8 563 086 66
anna-karin.malla@uka.se

Fokussamtal mellan tolv lärosäten med olika profiler

Totalt har 24 deltagare från 12 lärosäten deltagit i samtal fördelat på tre fokusgrupper den 28 januari, 1 och 3 februari 2022. Samtalen bestod av två arbetspass där det första handlade om **Kompletterande kvalitetssäkring och ansvarsfördelning** (sid. 2-6) och det andra om **Flexibilitet och träffsäkerhet** (sid. 7-9). I detta PM följer en sammanställning av det som lärosätena lyfte fram i de tre fokussamtalen.

28 januari	1 februari	3 februari
Högskolan Dalarna	Högskolan Borås	Göteborgs universitet
Lunds universitet	Linköpings universitet	Newmaninstitutet
Röda Korsets högskola	Linnéuniversitetet	Södertörns högskola
Sveriges lantbruksuniversitet	Mälardalens universitet	Örebro universitet

Kompletterande kvalitetssäkring och ansvarsfördelningen

1 Ansvarsfördelning mellan lärosätenas och UKÄ:s kvalitetssäkring

- Lärosätena ansvarar för att granska sin egen verksamhet, European Standards and Guidelines (ESG) del 1. UKÄ granskar granskningarna, dvs. att lärosätena gör det de ska och att deras granskningar håller måttet. T.ex. ESG 1.9.
- Lärosätena skulle få mycket att administrera om vi själva skulle anordna extern granskning, och att då synka med andra lärosäten.

2 Kompletterande kvalitetssäkring genom att UKÄ utgår från lärosätets kvalitetssäkring – både vad som granskas och utifrån vilka underlag

- Lärosätet bör definiera ESG-kriterierna utifrån sin kontext. Det måste vara lärosätena som själva ansvarar för kriterierna i ESG – behov och förutsättningar får styra. UKÄ kan titta på den logik vi har i den interna kvalitetssäkringen för att fånga ESG 1.3 och 1.9. Just ESG 1.3 och 1.9 bygger på att vi är tillräckligt tydliga i interna kvalitetssäkringen, dvs. vilka åtgärder vi ska göra för utbildningar och studentcentrerat lärande. UKÄ kan titta på att vi har tillräcklig logik för att fånga dessa saker, t.ex. hur lärosätet följer upp ett visst problem.
- Så få utbildningsutvärderingar (UU) som möjligt. Vi kan sköta dem själva. Behöver inte ens vara nationellt utan vid relevanta lärosäten på förekommen anledning. Gillar tematisk utvärdering av sjuksköterskorna.
- Använd lärosätenas egna uppföljnings- och utvärderingssystem i stället för UU. Granska det arbete som redan är gjort på lärosätet, dvs. fångas rätt delar upp, hur hanterat åtgärder osv. Underlag att efterfråga: utbildningsgranskningar – lite som fördjupningsspår på den aktuella utbildningen. Begär in samma underlag som expertgruppen tittat på och vad.
- Gå ifrån självvärdering. Utgå från existerande dokument i lärosätetsgranskningen (LSG) när checkar att ESG uppfyllt och att ansvar är formulerat. Eftersom ESG finns så är mycket redan säkrat i LSG, även om viss komplettering behövs. Titta på policys, styrdokument och rapporter som vi redan har och som visar hur det fungerar. Är idag svårt att skilja på bedömningsgrund LSG 1.1 och 1.5, bättre utgå från ESG direkt.
- Eventuellt också en tematisk utvärdering som ger nationell överblick av ”svaga” områden, dvs. områden där det verkligen behövs en utvärdering. Legitimationsgrundande utbildningar.
- Utgå från resultat i UKÄ:s tidigare granskningar så inte blir en upprepning av tidigare utvärdering. Om lärosätet har samma styrning och organisation är det inte resurseffektivt att titta på det igen.
- UKÄ kan betona det kvalitetsdrivande mer, att titta på hur vi jobbar och det som driver kvalitet. Vi utgår från det i de lokala utvärderingarna som vi gör. Lärosäten säger att är bra att arbeta med sin självvärdering eftersom då upptäcker saker om kvalitet. Prata öppet om det kvalitetsdrivande. Vi har saknat det i UKÄ:s utvärderingar.
- Kvalitet & innehållet i undervisningen. ESG-punkterna är bra, men när vi pratar med lärare om kvalitet i utbildningen då tänker man på innehållet i undervisningen.

3 Mindre arbetsbörda genom minskad detaljnivå och förutsägbar planering

- Det är betungande med för mycket detaljer och flera utvärderingar pågående samtidigt. Något lärosäte uttryckte att de är få personer som inte är i den undervisande verksamheten och som ska härbärgera allt.
- Flexibilitet behövs utifrån lärosätets storlek, t.ex. hur stor Styrning o organisation behöver vara. Vi har för få sidor att beskriva eftersom kan ha flera organisationsmodeller och finansieringsmodeller inom olika delar av lärosätet.
- Planering och förutsägbarhet av UKÄ:s process viktig. Behöver planeras och kommuniceras tydligt så lärosätena vet vad som kommer. Gör att det blir effektivt. UKÄ bör ha koll på varje lärosätes granskningar så inte för många utvärderingar samtidigt.

4 LSG bör renodlas till två bedömningsområden och lämna detaljnivån för mer ändamålsenlig, mindre omfattande och flexibel granskning

- Detaljeringsgraden är hög pga. detaljerade bedömningsgrunder i LSG. Bör vara på övergripande systemnivå. Titta på resultat och effekt av systemet mer än att beskriva det. Utgå från våra egna resultat och dokumentation istället för beskrivningar i självvärderingen, t.ex. vad har ni upptäckt utifrån er styrning och era strategier, vad gör ni? vilka effekter? Detaljeringsgraden minskar utrymmet för bedömargruppen att ha en dialog och gemensam reflektion med lärosätet, den hinner bara beta av alla delar. LSG skulle kunna följa den modell som UKÄ:s utvecklingsarbete har tagit (från direktiv till dialog och samtal).
- Behåll endast två bedömningsområden, se SUHF:s förslag: 1) Styrning, organisation och genomförande samt 2) Förutsättningar. Lärosätena har ansvar för ESG 1.1–10. UKÄ bör inte granska dessa punkter i detalj. Skapar mycket detaljredovisning och tar mycket tid.
- Fokusera LSG på Styrning och organisation. Följdfråga: Hur granskar vi då effekterna? Svar: Det finns redan med i bedömningsgrunderna i detta bedömningsområde. Bedömningsgrunderna går också att utveckla. Även Utformning, genomförande och resultat behöver granskas. Förutsatt att det är 6-årscykel hinner det hända så mycket att därför behöver titta på allt igen inom Styrning och organisation. Ev. uppföljning av problem ska ju vara avklarade långt innan. Ett annat lärosäte menar att Styrning och organisation inte behöver granskas igen eftersom är stabilt. Åter ett annat lärosäte menar att Utformning, genomförande o resultat behöver UKÄ inte granska eftersom lärosätet har koll på sina utbildningar. Den nationella kollen behövs för Förutsättningar och Styrning o organisation.
- LSG Förutsättningar behöver inte granskas nu. Lärosätet kvalitetssäkrar och har en policy och tar hand om förutsättningarna. Ett annat lärosäte menade att för att säkra de förutsättningar som ligger längre ifrån utbildningarna behövs UKÄ:s hjälp. Behöver få externa ögon på t.ex. bibliotek, studenthälsa, språkverk, datastöd, lokaler.
- ESG 1.1 är mer än att ha en kvalitetspolicy. Det innefattar hela kvalitetssystemet i sig. Att lärosätet hittat PDCA (Plan Do Check Act)-systematiken.
- Behövs mer externt perspektiv på hur informationsspridningen ser ut.
- Både LSG och UU behövs men bör vara mer kompletterande och behöver belysa systematikfrågor över flera nivåer. För UU är det viktigaste lärarresurser. I LSG är faktorer som ligger längre ifrån (stödstrukturer) viktiga. Skulle vara intressant att välja ett område för att titta på hur lärosätets totala förutsättningar ser ut vid ett tillfälle att ge t.ex. socionomutbildning, kurser inom socialt

arbete på kandidatnivå, master och forskarnivå inklusive forskningsresurser. Då ser man om det finns resurser för alla nivåer eller var behöver förstärkas.

5 Relationen LSG – UU: att utvärdera utbildningar utan att frånta lärosätena ansvaret

- Tydliggör att ansvaret för säkerställandet av utbildningens kvalitet ligger hos lärosätet och förenkla genom att granska Utformning, genomförande och resultat i UU utifrån lärosätets interna utvärderingar. I stället för LSG fördjupningsspår skulle lärosätet kunna lämna underlag från senaste interna utvärderingarna av utbildningar som genomförts. Då har lärosätet ägarskapet att utvärdera. UKÄ kan t.ex. titta på processen, hur den är utförd, om rimliga tider sätts för handlingsplaner, vad som åtgärdas. Om det godkänns leder till att lärosätet behöver genomgå färre UU. Det räcker att UKÄ gör nedslag på delar av utbildning.
- Viktigt att UKÄ tittar på utbildningarnas Förutsättningar, även om är lärosätets ansvar. Vi gillar UU och tycker att UKÄ ska titta på både Förutsättningar och Utformning, t.ex. är förutsättningarna viktiga för kvaliteten i Tema ssk.

6 Relationen LSG Utbildning – LSG Forskning: hålla ihop eller separera

- Granska kvalitetssäkringen av utbildning och forskning samtidigt även om de har olika kvalitetspolicy och format. Det blir inte effektivt att granska dem separat. Forskningssidan behöver uppmärksammas mer och integreras med utbildning. SUHF:s ramverk är viktigt. En gemensam självvärdering skulle effektivisera och detaljeringsgraden skulle minska.
- Tveksam till att slå ihop LSG utbildning och LSG forskning. Ser inte vinst i att de bakas ihop i tid och rum.

7 Perspektiven är viktiga att granska men formen behöver ändras

- Ta bort perspektiven från LSG och UU. De passar som tematiska studier. Perspektiven är viktiga och behöver granskas externt av UKÄ eftersom vi inte kan göra det lika bra och är för stora för att ”styckas upp” i LSG eller UU. Tematisk utvärdering ger möjlighet till benchmarking och ökat fokus på det gemensamma lärandet och utvecklingen av frågorna mellan lärosäten.
- Integrera delar av perspektiven eller alla i övriga bedömningsgrunder. Samverkan går t.ex. att hantera inom Utformning, genomförande och resultat om inte vill ha som tematisk utvärdering.
- Student- och doktorandperspektiv är överlappande med regelöversynen.

8 Relationen LSG – Tillsyn och hur kvalitetssäkring och tillsyn kompletterar varandra

- Studentinflytande är en tillsynsfråga. Hur arbetar med delaktighet ingår förhoppningsvis i kvalitetssystemet. Delaktighet är något som hanteras i kvalitetssystemet och inkluderar även studenternas delaktighet.
- Tillsynen fyller en viktig funktion. Behåll den ungefär som den är. De överlapp som finns med LSG är bra. Blir en chans att fånga upp viktiga områden. Viktigt med den juridiska blicken, den fångas inte av bedömargruppen. Andra lärosäten såg det som överlappande att kursvärderingar begärs in både i juridisk tillsyn och i LSG.

- ESG 1.4 kan ske i regelöversynen: antagning av studenter, progression, erkännande och utfärdande av examensbevis.
- Gillar tillsynen och den skulle kunna kolla på andra viktiga parametrar/processer som ska finnas på ett lärosäte. Checka av att de finns på plats, men bedömarna behöver inte lägga tid på att värdera.
- Det underlättar inte att separera olika delar när vi pratar kvalitetssäkring av lärosätets verksamhet. UKÄ ska granska lärosätenas verksamhet: Utbildning – Forskning – Stödverksamhet. En femtedel av vår verksamhet utgör stödet, dvs. de som ser till att utbildningar kan ges, att förutsättningarna finns för personalen, antagningsprocesser etc. När man pratar om kvalitetssäkring då inte känner stödet igen sig.

9 Likvärdighet i bedömningar är viktigare än jämförbarhet eftersom lärosätena

- Lärosäten upplever att ribban för godkänd nivå kan skilja mellan lärosäten. Viktigt att kraven tydliggörs från UKÄ så att blir likvärdigt; att överföring till bedömggruppen görs kontinuerligt så samstämmigt. Peer review har utmaning i att varje grups egna tolkningar av UKÄs kvalitetskriterier styr, speciellt ordförandens tolkning.

Fråga: Hur blir det med likvärdigheten och jämförbarheten mellan granskningarna på lärosätena med mindre detaljerade bedömningsgrunder?

- **Svar:** Likvärdighet är viktigare än jämförbarhet eftersom lärosätena är väldigt olika. Om UKÄ använder standarder kan det blir jämförbart utan att ha omdömen. Jfr ISO.

Fråga: Är det skillnad på behov av likvärdighet i UU och LSG – kvalitet respektive kvalitetssäkringsarbete? Var i LSG ska det vara likvärdigt? Flexibilitet och anpassning utifrån förutsättningar hos lärosätet är områden som behöver ringas in.

- **Svar:** Jämförbarheten är svår och inte så intressant. Likvärdigheten ligger i att det är samma metod och parametrar som utvärderas, även om tonvikt läggs på olika saker utifrån behovet.
- **Svar:** Mer fokus kan läggas på den utvecklande delen. Bedömggruppen kan ha utvecklingssamtal med lärosätet efter bedömningen. Det är viktigare än säkerställande av detaljeringsgraden.
- Ta bort betygssättningen i LSG. Frågan om jämförbarhet har framför allt gällt UU, inte LSG, och framför allt i förra systemet.

10 Självvärderingens roll i bedömningsprocessen

- Det handlar mycket om kvalitetsmognad i en organisation. I en omogen kvalitetsorganisation behöver man påminna om vikten av att genomföra analyser (självvärderingar). I en mer mogen kvalitetsorganisation är analysen en naturlig del av det cykliska kvalitetsarbetet och då blir självvärderingen ett tvingande steg bakåt, särskilt när detaljnivån tvingar lärosätet att presentera kvalitetsarbetet på ett sätt som inte är lämpligt/önskvärt.
- Självvärderingens vara eller icke vara behöver sättas in den totala kontexten av bedömningsprocessen. Använd fler moment med bedömarna som är utvecklande, att de agerar critical friends. Lägg fokus på att få till en bra process, som fungerar för både bedömggruppen och lärosätet.

- Självvärderingen är inte kvalitetsdrivande i förhållande till den tid som vi tvingas lägga ned. Tänk om vi kunnat lägga den på vårt eget kvalitetsarbete istället. Det räcker att läsa det som lärosätet redan har. Detaljnivån är problematisk. Byt till vägledande frågor som lärosätet besvarar.
- Bättre att utgå från lärosätets egna dokument. Från bedömarperspektiv har sett variation i hur direkt självvärderingen avspeglar lärosätets kvalitetssystem. Självvärdering kan vara skriven så att det inte går att begripa kvalitetssystemet.
- Självvärderingen har ett värde och kan ge en positionsbestämning av vad lärosätet själv finner som styrkor och utvecklingsmöjligheter. Men utformningen kan diskuteras. En positionsbestämning, istället för självvärdering, på 3–5 sidor som kopplar direkt till det underlag som skickas in.
- Att slå ihop självvärdering för utbildning och forskning innebär inte att systemen för behöver vara desamma på lärosätet. Finns effektivitetsvinster med att ha enbart en självvärdering. Även om lärosätet har separata system kan de redovisas vid samma tillfälle. Lärosätet bör få avgöra om en eller två självvärderingar är bäst.

11 UKÄ skulle kunna vara stort stöd för internationell legitimitet

- Nu legitimitet genom ENQA men lärosätena har utmaningar att hantera European degrees. Vi mäktar inte med det på lärosätetsnivå. Om regeringen vill detta behöver UKÄ stödja med.

Flexibilitet och träffsäkerhet

1 Förutsägbarhet viktigast. Flexibilitet endast pga. lärosätets storlek.

- Förutsägbarheten är det viktigaste. Ska det finnas flexibilitet ska det endast handla om det som gäller lärosätets storlek, t.ex. formatanpassning. Att skapa säkerhet och trygghet är viktigare än vara flexibel så vet vad det är som gäller, annars skapas många frågor inne i organisationen.
- UKÄ genomför UU och begränsad LSG för mindre lärosäten.
- Inte så stort behov av flexibilitet – skulle inskränka på likvärdighet och jämförbarhet. Värdet av flexibilitet bör relateras till likvärdighet och jämförbarhet.

2 Förutsägbarhet genom fasta bedömningsområden i LSG och flexibilitet genom valbara områden.

- Fasta bedömningsområden inom LSG för förutsägbarheten om vad som ska bedömas. Men också möjlighet för lärosätet att välja annat/andra områden, dock utan betyg, t.ex. områden där behöver stöd för att kunna utvecklas.
- Lärosätet väljer fördjupningsspår som valbara områden.

3 Flexibilitet i bedömningsområden, - grunder och -underlag genom att utgå från lärosätets beskrivning och befintliga dokumentation/resultat.

- Mindre tvingande självvärdering/bedömningsområden/bedömningsgrunder. Låt lärosätet äga sin beskrivning så anpassas till lärosätet. Lärosätet använder sin existerande dokumentation/resultat, vilket gör att den kommer variera i innehåll och omfattning.

4 Valbart om LSG Utbildning och LSG Forskning genomförs samtidigt eller separat.

5 Färre UU. Flexibilitet i urvalet och utformning av UU utifrån tidigare resultat eller analys.

- Flexibilitet genom att UKÄ i LSG granskar resultaten av lärosätenas utbildningsutvärderingar som stickprov, t.ex. efter godkänd LSG. Vi jobbar ju med våra utbildningar och våra interna processer genererar resultat. Det skulle minska utvärderingens omfattning. Resultat kan vara kvalitetsrapporter. Detta ställer högre krav på att lärosätena har följt upp. Kanske börjar mäta effekter. Detta skulle bekräfta att vi på lärosätet utvecklas.
- UKÄ genomför färre utbildningsutvärderingar – enbart på förekommen anledning. Så få som möjligt. Inte vid alla lärosäten vid varje UU.
- UU SKA initieras som följd av tidigare resultat/analys.
- Utformningen av UU kan variera beroende på utbildning/område.
- Utgå från tidigare granskningar. Vi kan beskriva det vi gjort sen förra granskningen. Även sådant som tidigare inte underkänts men där rekommendationer getts kan bedömargruppen utgå från.
- Tematiska utvärderingar kan/ska initieras utifrån tidigare resultat eller analyser.
- Vissa områden i UU och i LSG kan i stället utvärderas tematiskt.

6 Planering – flexibilitet i tid

- Ändra inte i planen. Det måste vara fastställt i förväg. Även framflyttningar av utvärderingar påverkar (kan vara mitt i revidering av program, inte bra att ha en granskning då). Inte flera utvärderingar samtidigt. Måste finnas maxtak för antal utvärderingar per cykel.
- Bra att själv kunna välja tidpunkt för utvärdering.
- UKÄ föreslår tid för granskning, men lärosätet kan påverka om olämplig tid.
- Inte bra att lärosäten anmäler när önskar bli granskade. Det passar aldrig utan kommer skjutas fram. Bättre med fast schema så vet vad som gäller.
- Låg prioritet att lärosätet anmäler till UKÄ när vill bli granskad, men något lärosäte menar att kan anmäla när önskar bli granskade inom ramen för en cykel, för ”optimal timing”.
- Bra att ha dialog om tidpunkt för granskningen.
- Flexibilitet t.ex. om tid, att få 20 veckor att skriva självvärdering om har mycket. Tiden att ta fram underlagen är olika för olika lärosäten.

7 Likvärdighet – jämförbarhet – mindre detaljeringsnivå

- Likvärdighet behöver finnas. UKÄ ska ju stå för beslutet, därför behöver bedömas lika. Om det var bedömargruppens beslut inte samma krav.
- Likvärdighet genom bedömare/ordförande. Se till att ha några bedömare som står för att få till ett benchmark. Vi ser att olika ordföranden tar olika roller vilket påverkar resultaten, mest i UU.
- UKÄ:s granskning i två steg: förundersökning och sen skarp granskning. Kan bli mer rättvist och ett tillfälle för kalibrering. Vi ska granskas igen i LSG och hör att många lärosäten gjort externa granskningar för att kontrollera att de kan bli granskade av UKÄ. Då har det gått för långt.
- I Danmark finns två steg: utvärderingsgruppen skriver en första rapport och återkommer 6 månader senare för att fråga: Vilka åtgärder tänker ni ta tag i? Är de tillräckliga? Först därefter skriver gruppen rapport och sätter betyg.

8 Omdöme – vad är kvalitetsdrivande

- Är det betyget som är det kvalitetsdrivande? Det är när det sätts betyg som det ställs krav på likvärdighet. I tema ssk är det rekommendationerna som är det väsentliga. Kanske inte behövs betyg – blir kvalitetsdrivande ändå.
- Om betygsättning finns (godkänt, icke godkänt osv.) måste det finnas någon form av likvärdighet/jämförbarhet. Om man däremot endast har standarder och revision, som i industrin, blir det mindre viktigt med likvärdighet. Revisionen kan generera åtgärder om lärosätet inte åtgärdat tidigare synpunkter.
- Bedömningsinstrumentet och instruktioner är viktiga så att det finns så litet tolkningsutrymme som möjligt när vi gör externa utbildningsutvärderingar med två andra lärosäten. Att inte blir 100% likvärdigt är inte så kinkigt – men viktigt att är kvalitetsdrivande. Så betona det som stöd o hjälp – inte betyget U eller G.

Avslutande diskussion

Betyg eller inte? Man kan ta bort dem i LSG. Brödtexten talar. Skulle UKÄ identifiera att ett lärosäte inte gör vad de ska/inget har hänt, så kan UKÄ gå vidare och kräva åtgärder.

Att jämföra LSG med revision i industrin är utmärkt förslag! Processen är ännu mer långsiktig. Man följs upp om man inte bättrar sig.

Uppskattar dagens dialog, att lärosätena blir inbjudna till samtal. Borde vara samma process/dialog med bedömargruppen efter en granskning. Skulle gynna utvecklingen.